

NOVI LIST

Kam vodi narode pretirano strankarstvo

Padee francoske vlade v najtežjem in najnevarnejšem razdobju vojne za francosko Indokino je zelo žalostno odjeknil v zapadnem svetu. Politične zmešnjave v Parizu le podžigajo napadalnost Ho Si Minhovih čet, prodirajočih zmagovito proti morju, ter jemljejo ugled in vpliv francoskim zastopnikom na mirovnem zasedanju v Ženevi. Kako so mogli francoski poslanci ravno v takem trenutku zrušiti vlado? Ali so jim tako malo pri srečanju koristi domovine? Kaj je sploh s Francijo?

Nekdanja veličina

Saj so Francozi bili skozi stoletja prvi narod v Evropi. Človeštvu so dali velike mislece, velike pisatelje in pesnike, velike politične in socialne ideje, njihov jezik je bil dolgo časa jezik izobražencev po vsem svetu.

Francija gleda tudi na slavno tisočletno vojaško zgodovino, ki je za časa Napoleona zaželela v svojem junaštvu. Tedaj je bila Francija gospodarica Evrope. Tudi po težko in krvavo izvojevani zmagi v prvi svetovni vojni (1914 do 1918) je bila Francija še vedno prva država na našem kontinentu. V čast Brianda je bila s svojimi številnimi zavezniki v Srednji in Vzhodni Evropi in na Balkanu vodilna sila v evropski in svetovni politiki.

Njena moč je začela pešati v času med prvo in drugo svetovno vojno. Ko jo je Hitler

napadel, se je njen odpor v par tednih zrušil, nemška vojska je zasedla Pariz, maršal Petain je položil orožje in kapituliral. Francoski vojaki se enostavno niso hoteli boriti: »Za koga in za kaj?« so se glasile propagandne značke, ki so jih našli pri nešteti vojaki, skrite pod ovratniki.

Posledice so bile žalostne. Francija je strogolavila s svoje nekdanje veličine in ne spada več med vodilne sile v svetu. »Naša država,« je rekel bivši predsednik republike Vincenc Auriol pred nekaj meseci, »je ogrožena v svojem ugledu, v svoji neodvisnosti in svoji moči.«

Ljudje se sprašujejo, kateri so vzroki tolikega nazadovanja in propadanja.

Pretirano strankarstvo

Amerika pozna le dve stranki: demokratično in republikansko, ki se izmenjujeta na oblasti vsaka po nekaj let. Velika Britanija ima tri stranke: konservativno, liberalno in delavsko (laburistično), v resnici vladata pa deželi sedaj konservativna, nato delavska in vsaka ima priložnost, da nemoteno vodi državo več let in pokaže, kaj zna in zmore.

Popolnoma drugače je v Franciji: v parlamentu je zastopanih nič manj ko deset strank, vlade se neprestano menjavajo. Sedanja Mendes-Franceva je že 19. po vojni. V

Novem listu smo zadnjič izračunali, da je vsaka vodila državo približno 6 mesecev. Kaj bi se zgodilo s podjetjem — smo se vprašali — kjer bi menjali vsakih 6 mesecev ravnatelje?

Francozi so se po vojni hoteli zavarovati, da bi na oblast ne prišel kdaj kak diktator, kakor se je zgodilo v Italiji in Nemčiji in pod maršalom Petainom tudi v Franciji, in zato so v ustavi od l. 1946 določili, naj vso oblast drži v rokah parlament, ter močno omejili pravice vlade in predsednika republike. Reforma je bila pametna, toda pod pogojem, da vsemogočni poslanci svoje oblasti ne zlorablajo, da imajo v sebi močno razvit čut odgovornosti.

Tega čuta pa na žalost niso poznali: v medsebojni borbi za ministrske stolčke so premetavali zapovrstjo vlade, vedoč, da jim nihče nič ne more, da za svoje ravnanje niso nikomur odgovorni. Popolnoma drugače so razmere v Veliki Britaniji. Če angleška vlada ostane v važnejši stvari v manjšini, se takoj razpišejo nove volitve. Poslanec, ki je glasoval proti, je sicer vrgl vlado, obenem je pa spravil samega sebe ob poslanski mandat in bo moral za svoje ravnanje položiti račun ljudstvu. V Zapadni Nemčiji je tudi poskrbljeno, da poslanci ne zlorablajo svoje oblasti. Vlado lahko zrušijo samo pod pogojem, da se prej sporazumejo, kdo naj prevzame njeno nasledstvo. Ko stara vlada gre, mora že biti nova pripravljena.

Država - molzna krava

Takih določb na Francoskem ne poznajo, moč ljudskih zastopnikov je tu neomejena. Povrhu se je v Franciji ukoreninila navada, da vsakdo zahteva od države v vsem zaščito. Industrijalci, ki s svojimi monopolnimi organizacijami že itak narekujejo cene izdelkom v notranjosti, terjajo od države, naj jih zavaruje tudi pred tujo konkurenco. Od vlade zahtevajo, naj uvede zaščitne carine in omeji uvoz inozemskega blaga. Kmetje hočejo, naj država zajamči visoke cene njih pridelkom, da si lahko kupijo dragi domači tekstil, delavci zahtevajo visoke plače, da si morejo nabaviti draga živila.

Vlada, odvisna od glasov zahtevnih poslancev, popušča sedaj tej skupini in nato drugi, državni izdatki neprestano rastejo, davčna bremena postajajo neznosna. V Ameriki, ki zalaga s podporami vso zapadno Evropo in številne države v Aziji in Afriki, gre za davke 27 odstotkov letnega narodnega dohodka, v Franciji pa 33 odstotkov.

Posledica je, da so cene francoskih kmetijskih pridelkov in industrijskih potrebščin neprimerno višje kakor na svetovnem tržišču. Življenje v Franciji je zelo drago. Od leta

Ostanimo zvesti ljudstvu

V časnikih nočejo nehati glasovi, da bo tržaško vprašanje v kratkem rešeno in pri tem naše ozemlje razdeljeno na dva kosa. S tem se je baje sprijaznila tudi rimska vlada.

Ker je prebivalstvo obeh narodnosti delitvi nasprotno, so bili celo iredentisti prisiljeni povedati javno, kaj mislijo. Zupan Bartoli je sklical zadnji petek trž. občinski svet in mu predložil resolucijo, kjer je čisto na splošno rečeno, da je Trst proti delitvi.

Za tako resolucijo so bile pripravljene glasovati vse stranke razen misinov. Vidali je zato predlagal, naj se glasovanje odloži in med tem pridobe za skupen nastop tudi fašisti.

Toda ti so bili trmatsi. Zahtevali so, naj se javno pove, da spadata obe coni pod Italijo, dodali, da bi pravična meja morala iti čez Triglav do Dalmacije.

Bartoli se je ustrašil očitka, da ni dober Italijan, in predložil občinskemu svetu 22. junija novo resolucijo. V njej je povedano, da pritiče celo naše ozemlje Italiji, o Dalmaciji je iz sramežljivosti molčal.

Spoštujmo dano besedo

Razume se, da je bil sporazum na taki podlagi nemogoč, čeprav resolucija protestira proti delitvi ozemlja. Tako je vsaka stranka predložila lastno resolucijo. Vidali zahteva, naj Združeni narodi pošljejo v naše kraje preiskovalno komisijo, Agneletto, naj se razpiše ljudsko glasovanje, s katerim naj prebivalstvo samo pove, kaj hoče.

Mi rečemo pa to-le: Svobodno tržaško ozemlje je bilo že ustanovljeno z mirovno pogodbo, na kateri vidimo podpise 21 držav. Štvar je zakonito rešena. Treba samo spoštovati lastni podpis! Ljudskega glasovanja ne potrebujemo.

Poskrbeti je treba le, da se bosta beseda in duh pogodbe v bodočnosti resnično spoštovala! Naše ozemlje mora ostati za vse čase neodvisno, Italijani ne smejo zlorabiti svoje večine za zatiranje in preganjanje našega naroda. Da se to ne zgodi, zahtevamo jamstva! S takim programom smo šli v volitve, tako smo govorili ljudstvu.

Dano besedo treba spoštovati, to je naš program. Drugega ne priznavamo! To edino je pošteno.

NOVICE

Guatemala

je mala država v Srednji Ameriki blizu Panamskega prekopa. Po popisu iz leta 1950 šteje le 2 milijona 787 tisoč prebivalcev, ki so Indijanci ali pa mešanci, tako zvaní kreolli.

Ta država je dvignila v zadnjem času silen prah. Pritožila se je na Združene narode, da ji sosedje hujskajo prebivalstvo na upor in pošiljajo oborožene emigrante čez mejo in da upornike podpira baje tudi Eisenhower.

Zakaj? Guatemalska vlada pravi, da zaradi tega, ker so v Guatemali izvedli agrarno reformo, s katero so vzeli zemljo ameriškim industrijalcem in jo razdelili med kmete. V Washingtonu pa trdijo, da so v Guatemali zavladali komunisti, ki pripravljajo sporazumno s Kremljem revolucijo v Srednji in Južni Ameriki.

Kdo ima prav? Malo eden in malo drugi. Guatemala gotovo ne odbija podpore, ki ji jo nudi Sovjetska zveza. Saj ji to le koristi. Ščasoma pa lahko res postane predstavnica kremeljske politike v Ameriki.

Snežnobelo jagnje

Razen na Siciliji ima Italija rokovnjače tudi na Sardiniji. Napadajo potnike, jim jemljejo denar in nakit, če se pa kdo upira, ga umore. V Sardiniji ni varno hoditi po samotnih krajih.

Vojska in orožniki doslej niso mogli uničiti banditov. Sedaj se je pa oglasil poglavar rokovnjačev Tanteddu, ponudil načelniku vlade Scelbi premirje in mu poslal v dar lepo snežnobelo jagnje.

Naredijo naj ga za poveljnika orožnikov, polovil bo svoje tovariše, pa bo mir.

Rokovnjači so med Slovenci že davno zginiti.

Kje je Churchillov labod

Kdor misli, da se stari Churchill ukvarja samo s politiko, se moti. V prostih urah slika, lovi ribe, piše knjige, kot pristni možakar zvrne kak kozarček in se zanima za tisoč reči. Pred kratkim mu je zbežal redek črni labod.

Churchill se je razjezil in sedaj išče ubežnika mednarodna policija.

Bivši predsednik Truman

je bil te dni operiran. Odrezali so mu žolčni mehur in slepič. Sedemdesetletnik, ki je čvrsta korenina, je operacijo zelo dobro prestal.

Na Bledu

se bodo v kratkem sestali diplomatski zastopniki Turčije, Grčije in Jugoslavije, da sestavijo in podpišejo besedilo vojaškega sporazuma, kakor je bilo sklenjeno v Atenah ob zadnjem obisku maršala Tita.

Vojaško zaveznitvo bo podpisano brez ozira na to, ali se med tem reši ali ne reši tržaško vprašanje.

Diplomati se bodo naužili svežega gorenjskega zraka in najbrž pokusili tudi kako kranjsko klobaso.

Toliko, da sta rešila glavi

Kraljica Elizabeta II. in njen mož vojvoda Edimburški sta petek 18. junija jezdila v družbi prijateljev v kraju Ascot. Konji so

Tržaški velesejem

je letos manj obiskan kakor lani. Cuti se gospodarska kriza, ki je nastala v mestu po 8. oktobru.

V tako zvani Palači narodov zavzemata vodilni mesti Avstrija in Jugoslavija. V jugoslovanskem oddelku je v malem prikazan gospodarski sestav Jugoslavije in industrijski razvoj Slovenije. Litostroj je razstavil vodne turbine, črpalke in žerjave, Iskra iz Kranja telefonske naprave, okusne radijske aparate in kinoprojektorje. Zvedeli smo, da je Slovenija opremila v Turčiji že 60 kinematografov, ki vsi brezhibno delujejo. Zares, lep napredek.

Jugoslovani so kljub krizi sklenili več kupčij kakor lansko leto. Za kar se Trst zanima, je skoro vse razprodano: to so svinjske kože, vipavska, briška in štajerska vina, klobase, slivovka, čipke in lesni izdelki. Posebno zanimanje vzbujajo preproge. Kupčij bi bilo še več, da niso mesto 300 milijonov nakazali Jugoslaviji v kontingentu le 150.

Na čelu jugoslovanske delegacije je naš ožji rojak iz Devina dr. Ivan Ples.

Huje kakor pod Mussolinijem

Vladni komisar Bisia (Bizjak) za pokrajino Trentinsko-Južni Tirol je ukazal tamkajšnjima kvestorjema, naj se pri dovoljevanju gledaliških predstav držita v bodoče naslednjih predpisov:

Za vsako predstavo je treba poslati najmanj 20 dni prej z 200 lirami kolkovano prošnjo v — Rim! Priložiti je treba dobeseden italijanski prevod igre na zaporedno numeriranih straneh.

Dovoljenje ne velja enkrat za vselej, kakor je bilo pod Mussolinijem. Če se ista igra uprizori drugje, je potrebno spet narediti prošnjo in poslati prevod v Rim. To je smrt gledališke umetnosti na deželi.

Južno-tirolski poslanci so se nazadnjaškemu zakonu uprli. Zakaj ne imenujejo v Rimu uradnika, ki zna nemški in slovenski, da bi ne bili potrebni prevodi? Čemu plačuje ljudstvo davke?

Zakon je izšel 30. aprila 1954, to je 11 let po padcu fašizma pod vlado Krščanske demokracije.

Predsednik Eisenhower in njegova žena (levo) prisrčno pozdravljata na vhodu v Belo hišo v Washingtonu abesinskega cesarja Haile-Selassieja (desno), ki je s svojo vnukinjo (v sredini) prišel na državni obisk v Ameriko. Poleg cesarja vidimo njegovega sina.

Haile Selassie je predstavnik naroda, ki ga je fašizem ravno tako neusmiljeno zatiral kakor nas Slovence. Toda pravica je zmagala. Abesinci so zopet gospodarji na svoji zemlji.

drveli v bliskovitem skoku. Tu opazi iznenađa vojvoda, da visi čez cesto tenka električna žica v višini glave. Takoj je legel na vrat živali in zavpil kraljici: »Elizabeta, pazi!« Tudi ona se je v poslednjem hipu sklonila in se rešila.

»Malo je manjkalo, da nama ni odsekalo glave!« je rekla po prestani nevarnosti. Da se je ostra žica zarezala v vrat, bi bil danes vsaj eden od njiju mrtev.

Preobljudenost ogroža mir

Na Japonskem živi na tesnem prostoru 85 milijonov ljudi. Dežela je prenaseljena. Japonska »Katoliška obveščevalna agencija« piše, da imajo Japonci manj rodovitne zemlje kakor zvezna država New York. Če se pravočasno ne reši to socialno vprašanje, bo v 15 letih na Japonskem vsaka vlada nemo-goča, razen skrajno desničarske ali levičarske. Spet bo sklepala zaveznitva, ki morejo ogroziti svetovni mir.

Agencija predlaga, naj dobe Japonci v najem neobdelana zemljišča v Združenih državah ali v Braziliji.

Med narodi je kakor med ljudmi: eden ima preveč, drugi premalo. Kdor ima, drži čvrsto in noče dati iz rok.

Žalostna obletnica

Minilo je 10 let, odkar so 22. junija 1944 ljudje pri Sv. Soboti opazili proti večeru, kako se iz rižarne vijejo sumljivi dimi.

Prihajali so iz mučilnic gestapovcev, ki so ljudi trpinčili in jih na pol žive sežigali. Koliko so jih umorili in šezgali, ne zna nihče povedati.

Znanim in neznanim žrtvam totalitarizma se danes klanjajo vsi ljubitelji svobode in demokracije.

Čudna dežela

Nedavno tega je izšel papeški odlok, v katerem je rečeno, naj se škofijski sedež v mestu Gerace v Kalabriji premesti v sosednji kraj Lacri.

Prebivalstvo se je uprlo. Nastali so neredi in prefekt je ukazal orožnikom, naj na demonstrante, če treba, tudi streljajo. Meščani so se nato umaknili v stanovanja in zaprli v znak žalosti in protesta okna.

Zanimivo je, da so pri zadnjih volitvah 9. maja 1954 zmagali v mestu marksisti. Isti ljudje, ki so tedaj glasovali za Togliattija in Nennija, so šli sedaj v boj za domačega škofa. Naj jih vrag razume! Italija je res čudna dežela.

Nadaljevanje s 1. strani

1944 do danes je francoski frank doživel že štiri inflacije. Njegova vrednost je močno padla in znaša danes v dolarjih eno desetino tega, kar je veljal pred izbruhom druge svetovne vojne. Kdor je l. 1928 vložil svoj prihranek v državne papirje, je l. 1953 prejel dejansko le četrtnino nekdanje naložbe.

Strah pred Nemčijo

Za vsakogar je jasno, da Francija v takih razmerah ne more tekmovati z Nemčijo, ki se je kljub težkemu vojaškemu porazu v nekaj letih izkopal iz gospodarske krize in danes že tekmuje na svetovnih tržiščih celo z Angleži in Amerikanci.

Kdo je temu kriv? Kako more Francija zameriti Nemcem, da so marljivi, disciplinirani in požrtvovalni?

Pomoč, ki so jo dobili od Amerike, so Nemci znali vse drugače izkoristiti ko Francozi! Leta 1952 so na Francoskem sezidali na vsakih 1000 prebivalcev 9 novih stanovanjskih prostorov, v Nemčiji 27, to se pravi trikrat toliko. Hektarski donos žita je v Nemčiji mnogo višji ko v Franciji, saj stoji ta med 16 evropskimi državami, ki so prejemale pomoč iz Amerike, komaj na devetem mestu! V Franciji pride ena kmetijska šola na 57.000 poljedelcev, v Nemčiji na 3.300 kmetov.

Francija uvaža danes žito, sadje, zelenjavo, sladkor, jajca in mlečne izdelke ter troši za to po nepotrebnem velikanske denarje. Po nepotrebnem, ker je lastnica najobsežnejše in najplodovitejše kmečke zemlje v zapadni Evropi! Strokovnjaki so izračunali, da bi Francija lahko redila na svojih tleh 70 milijonov ljudi, danes jih pa niti 43 ne more, kolikor znaša njeno sedanje prebivalstvo.

Kdo je tega kriv? Nemčija ne more biti odgovorna, da je francosko kmetijstvo nazadnjaško, tako da proizvaja na primer ameriški poljedelec hrane za 19 sodržavljanov, francoski pa le za 6. Iste razlike med Nemci in Francozi opažamo tudi v industriji in obrti.

Francozi živijo že desetletja ne samo v strahu pred nemško vojsko, temveč tudi v strahu pred nemško gospodarsko podjetnostjo. Boje se, da bi v združenji Evropi ne mogli vzdržati tekme z Nemci, ki so pridnejši in naprednejši ter lahko prodajajo po nižjih cenah. To je vzrok, da se v Franciji toliko ljudi upira združenji Evropi in skupni evropski vojski.

Moralna kriza

In vendar je sporazum med Francijo in Nemčijo življenjske važnosti za mir v Evropi in v svetu. Francosko-nemška nasprotja so povzročila že dve svetovni vojni. Dokler se ta dva soseda trajno in dokončno ne sprizajznita, ne bomo mirno in varno živeli na naši celini. Stalno bomo v nevarnosti, da se spopadeta in se iz njunega spora vname nov svetovni požar.

Prijateljstvo med Nemci in Francozi je torej stvar, ki živo prizadeva interese tudi sleherne naše družine. Koliko krvi smo Slovenci prelili v zadnjih dveh vojnah, koliko gorja je pretrpelo naše ljudstvo! Edino v združenji Evropi se Francozi in Nemci lahko trajno pomirijo: če bodo služili v skupni vojski, se ne bodo več bojevali drug zoper drugega. Ako dobro preudarimo, bi združena Evropa Francozom tudi gospodarsko končno le kori-

stila. V svobodni tekmi z Nemci bodo prisiljeni izkupati se iz zaostalosti, povečati svojo podjetnost in marljivost ter tako premagati moralno krizo, v katero so zabredli.

Sposobnosti jim ne manjka, saj so zelo brihten narod. Le pomehkužili so se! Preveč ljubijo udobno življenje in sovražijo trdo delo. Radi dobro jedo in se izogibajo žrtvam. Toda to ni samo francoska bolezen. Le poglejmo okoli sebe, pa bomo videli, kako se tudi med Slovenci širi čedalje bolj enaka bolezen. Doraščajoči rod nima več smisla za nesebično, požrtvovalno delo, postaja brezbrizen za ideale. Pridnost, točnost, absolut-

na zanesljivost in poštenost, ki je odlikovala Slovence pred mnogimi drugimi narodi, zginevajo. Tudi mi smo zašli v moralno krizo.

Kakor sebi želimo tudi Francozom, da bi jo čim prej premagali. Da se je v Parizu tokrat sestavila nova vlada v 48 urah, je vplivalo v svetu kakor čudež in koristilo ugledu Francije, vendar so osnovni problemi Francije ostali kljub temu nerešeni in bo trajalo mnogo časa, preden bo ta veliki narod ozdravel ter prispeval s prejšnjo silo k splošnemu človeškemu napredku.

nst)

Spomini iz starega Trsta

V.

Se vedno smo v 15. stoletju, ko se bere o srednjeveškem Trstu toliko zanimivih strani iz starih časov.

Grmade gore!

Že l. 1469 je začela obiskovati naše kraje nova šiba božja — Turki. Pol stoletja so nato Turki požigali in morili po Slovenskem in tudi po Primorju. Že omenjenega leta so janičarji preko Vipavske in Krasa vdrli na Goriško in v Furlanijo. Pogorišča in jok 30 tisoč ujetnikov so kazali sledove za polmeseccem. Utrjenih mest in tudi Trsta se še niso upali napadati. Ljudstvo po vaseh se je pa zatekalo v »tabore«, utrjene in obzidane prostore okoli cerkva na gričih. Od tod ime na tabor po teh krajih: »tabore« za tržaški grad, Repentabor, ki je eden najbolj ohranjenih na Tržaškem, Tabor nad Sežano. Pribod Turkov so žalostno naznanjali kresovi, ki so jih zažigali vrh gora. Ko je zagorela grmada na Nanosu, se je vžgala druga nad Sežano, tretja nad Bazovico, jelo je biti plat zvona in vse se je zapiralo za obzidje in v tabore. — Že blizu mesta so Turki pridri leta 1470. Takrat so zažgali Prosek. Naslednje leto so meščani s strahom gledali z obzidja, kako so turške čete lezle s Ključa dol in se utaborile okoli cerkve sv. Miklavža pri mestnih vratih Riborgo. Tržačani so takrat pokazali korajžjo. Četa 350 mož je naredila izpad in nekaj oblegovalcev pobila. Turki si pa niso upali čez utrjeno zidovje in so po treh dneh pobrali šila in kopita. Zato so se pa to in naslednje leto razlili po Goriškem in Furlaniji. Potem pa je kar vsako leto zapisano v krvavi kroniki.

Turki pred Vidmom

V letih 1477 do 1499 so dali Benečani povod za nove napade. Zapletli so se v boje s Turki na Grškem in v Albaniji. Zato je sultan Mohamed sklenil, da jih napade v naših krajih. Vasi so trpele, Trst pa ne. L. 1499 so drli pod Iskender pašo po beneško-kraškem ozemlju mimo Trsta do Vidma. Videmčani so obdolžili Tržačane, da so v zvezi s Turki. Še več: prijeli so tržaškega odposlanca Antona Burlo in ga deli na natezalnico, češ da je on kazal Turkom pot. V mukah je mož res izpovedal, da je bil pri turškem paši, toda z darovi od cesarja, da bi preprečil ropanje. Nič ni pomagal, zaprli so ga in šele ko je šel tržaški Peter Bonomo k cesarju Maxu, je ta pritiskal na Benetke, da so reveža izpustili. K sreči je ta cesar s sultanom Bajezitom sklenil premirje, tako da Turki po letu

1509 niso več tako pogosto hodili k nam v krvave goste. Tudi Trst jih ni več videl.

Kmetija in obrt

To in ono je trlo Tržačane, vendar so si znali vedno pomagati. V 14. in 15. stoletju jih je najbolj redila kmetija. Večina meščanov je imela svoje »mandrije« po Bregu in pod Veni (kraškim robom). Tam so imeli oljke in trte. V mestu je bilo dosti torkelj (stiskalnice za olje); olje so z dobičkom prodajali na Kranjsko. Drugi pridelek je bilo vino. Poznali so ga pod imenom rebula. Celu na španskem dvoru Karla V. so ga radi srkali in je sam veliki kancler pisal, da kaj bi bilo, če bi prišel v Trst pokušat »de riboleo vestro«. Tretji značilni pridelek je bila pa sol. Soline so imeli mestni patriciji posebno v Zavljah, pa tudi pri Sv. Andreju in proti Cedasu. Kdor je napravil nove solarne, je dobil od mestnega sveta posebno podporo. Zanimivo je, da se je prav v zvezi s solinami začelo naseljevati v Zavljah, pri Sv. Soboti in okoli Barkovelj dosti Slovencev ali »cranzev« (Kranjci). Ti so tudi tovorili sol kakor Martin Krpan gori do Dunaja. Te tovarnike so klicali »mussolati« (ker je imela njih živina nagobčnike) ali »salmari«, t. j. tovarniki. Zaradi teh je bilo dosti preprirov in pobojev, kot bomo še brali.

Cehl

Tudi obrt se je takrat začela razvijati. Posebno strojarska za kože, sveče in pa domača. Obrtniki so bili združeni v cehe ali zadruge. Ker so obrtniki stanovali v isti ulici, so te dobile po njih ime, na pr. strada calegaria (čevljarjev) v Riborgo ali crosada (križišče) operaia. V mestnih statutih je bilo točno določeno, da morajo obrtniki delati od jutranje do večerne avemarije. Tudi cene so bile točno zapisane. Krojač je smel računati za jopič na en šiv po 15 soldov, na dva šiva pa po 20. Zidarji so imeli plačo in ob sobotah še »licofio« ali likof. Posebni predpisi so veljali za »venderigole«; gorje, če so te zelenjadarice močile zelenjavo! »Paneogole« ali kruharice, posebno iz Skednja so se morale paziti biričev, če so bile »bigge« premalo zapečene. Vse je bilo patriarhalno urejeno in zapisano.

Sejmi in mešetari

Kot povsod se je blago tudi v Trstu zamenjavalo na sejnih. Največja sejma sta bila ob sv. Lovrencu in sv. Justu; manjši pa za Ivanovo in Martinovo. Tovorniki so prinaša-

(Nadaljevanje na 4. strani)

(Nadaljevanje s 3. strani)

li železnino in tkanino, nazaj pa so tovorili sol, olje, vino in fige. V mestu je bilo 12 zapriseženih mož »mesetari« (zopet naš domač izraz!), ki so morali znati nemško in »kranjsko« (slovensko). Ob semanjih dneh je bil živ-žav! Tudi maškare so se lovile okrog stojnic. Na teh »cassonih« je bilo razstavljeno blago. Tedaj je bilo vse mesto ena sama »botega«. Celo mestni pravdnik in učitelj sta imela vsak svojo stojnico. Ljudi se je trlo od povsod. Celo »certi merchadanti de Sagabria«, stoji zapisano v tržnem zapisniku, so prihajali na sejem. Nič pa ni zapisano, da bi kdo tovoril iz Benetk ali tistih krajev, kar že samo pove, kje je imel Trst gospodarsko zaledje!

Na sejmih so nastali pogosti prepiri, zato so se prerivali vicedomovi helebardirji in arkebuzirji med množico ter pazili na red, pa tudi na dobro mero in vago. Pri mešetariji so bili Tržačani mojstri, pa tudi trmasti »li più ostinati homini del mondo«, se bere o njih. Cerkvena gosposka je tudi poznala njih značaj, ker je ob sejmih postavila na vsako »križado« po enega pridigarja in ta je, ko se je sejmarski vrišč malo polegel, povzdignil glas in opominjal, naj ljudje preveč ne sleparijo pri blagu in pri meri.

ABRAHAMOVI SINOVI

Glavno besedo na sejmih so imeli Judje. V Trst so se ti Abrahamovi sinovi priselili največ iz severnih krajev. Govorili so judovsko nemščino. V zapiskih beremo njihova imena: Leon de Judenburg, Aron de Marburg, Salomon d'Oro, danes Gollstein. Posebno znan je bil neki Maier. Ta je ljudi tako neznanško odiral, da so mu razjarjeni dolžniki prevrnili banko. Maierji so bili pred vojno tudi lastniki grdega lista »Piccolo«. — Osrednja judovska banka je bila takrat v ulici Pozzo del mare. Tam so tekle obresti! Tržačani so jih večkrat tožili pri cesarju. Zato je Friderik III. ukazal, da morajo na hrbtu imeti pristo veliko rumeno krpo v obliki črke O, da jih je že na zunaj vsakdo spoznal. Največ Judov se je priselilo v Trst po letu 1496, ko so jih iz drugih avstrijskih dežel pregnali. Ukazali so jim pa, da morajo vsi stanovati v »ghettu«. Ob avemariji so zaprli železna vrata na obeh koncih ghetta, da niso mogli Judje še ponoči kupčevati. Imeli so jih tudi na sumu, da drže z beneško stranko. Benetke so namreč na vse mile načine, pa celo z orožjem ovirale trgovino Trsta z zaledjem. In prav to je na tovarniški poti — »strata maledicta« so jo klicali — iz Trsta čez Lokev povzročalo krvave spopade in nove vojne. Da ne bo za danes preveč, bomo pa prihodnjič šli po tej krvavi sledi.

Razstava je zelo bogata in če pomislimo, da imajo otroci ročno delo samo 2 uri v tednu, se moramo čuditi velikemu številu razstavljenih del.

Med dekliškimi izdelki so nam ugajale posebno: bluže z narodnimi motivi in raznovrstni prti (na organdisu, vezeni, kvačkani). Privlačne so bile tudi torte in lepa ovčka iz sladkorja.

Dečki pa so razstavili dela iz lesa: obešalnike, stojala itd. Vse je bilo zelo skrbno izdelano. Razstava priča o visoki strokovni sposobnosti učiteljstva.

Za nedeljivost

našega ozemlja

Odbor občine Devin-Nabrežina je na izredni seji sprejel resolucijo, kjer zahteva uresničenje Stoja in zavrača katerokoli razdelitev našega ozemlja.

Sklenil je pozvati občane, naj podpišejo naslednji poziv:

»Varnostnemu svetu Združenih narodov — Lake Success-New York.

Z ozirom na zadnje vesti, po katerih se zdi, da se bo v najkrajšem času izvršila razdelitev Svobodnega tržaškega ozemlja, podpisani prebivalci odločno obsojajo in zavračajo kakršnokoli razdelitev ozemlja in Vas pozivajo, da jo preprečite. Obenem zahtevajo ustanovitev Stoja, kakor ga predvideva mirovna pogodba z Italijo.

Nabrežina

Letošnja razstava naše strokovne šole je zapustila zelo ugoden vtis. Izdelki so se odlikovali po dovršenosti in natančni izdelavi. Lepe in učinkovite so bile risbe s slovenskimi okraji.

Najbogatejša pa je bila izložba ženskih ročnih del: prtov, vsakovrstnih pletenin, posteljnega in osebne perila iz opala itd. Ne smemo pozabiti na kulinarične izdelke, ki dokazujejo, da bodo naša dekleta odlične kuharice.

Napredek smo opazili tudi v tehničnem risanju, mizarskih delih in predmetih iz kamna. Prav bi bilo, da se posebno kamnarstvu posveti največja pažnja, saj naš kraj slovi ravno po kamnarski industriji.

Obiskovalci razstave, predvsem starši, so bili z njo zadovoljni, posebno še, ker so vedeli, da je bil letošnji pouk zelo otežkočen. Popravila na stari osnovni šoli so se zavlekla, zaradi tega sta se lahko vanjo vselila samo dva razreda, medtem ko sta dva morala ostati do konca leta v prejšnjih neprimernih prostorih.

Upajmo, da bo občina vsaj do začetka prihodnjega šolskega leta dokončala potrebna popravila. Šolstvo mora biti nam vsem zelo pri srcu.

Tudi italijanski šoli, osnovna in strokovna, sta priredili razstavi, a se z našima še oddaleč ne moreta primerjati.

Našim naročnikom iz Nabrežine sporočamo, da so dobili list z zamudo zaradi pomo-te na poštah uradih. Zavoj, ki je bil poslan v Nabrežino, je došel v Sesljan in so ga vr-nili šele po nekaj dneh.

Prosimo prizadete, da nam drugič pravočasno javijo vsako nerednost na pošti.

Uprava

Dopisi z Tržaškega

Boršt - Ricmanje

Na praznik sv. Rešnjega Telesa smo imeli v Borštu procesijo. V povojnem času ni bila še nobena tako lepa. Sodelovala je tudi domača godba.

V Ricmanjih pa je bila procesija v nedeljo 20. junija. Tudi pri nas je zelo dobro uspela.

Letina kar dobro kaže. Sonce je prišlo še v pravem času, ker bi nam sicer seno, ki ga zaradi dežja nismo mogli pospraviti, segnilo.

Dolina

Lepo praznično jutro me je zvabilo v tržaško okolico. Morda bi jo mahnil proti Glinščici, če ne bi zaslísal iz dolinskega zvonika ubranega potrkavanja, ki je tako prijetno udarjalo na uho.

Kar podzavestno so me noge zanesle proti cerkvi. Rad bi prisostvoval na Telovo slovenski procesiji s pristnimi domačimi navadami in običaji.

Nisem se motil. Po slovesni sv. maši se je razvila med okrašenimi hišami, polji in travniki tako lepa procesija z Najsvetejšim, kakršne še nisem videl na Tržaškem.

Ko sem gledal ta veličastni sprevod, so mi prišli na misel Gregorčičevi verzi: »...visoki, nizki, stari, mladi Zmagalec videli bi radi...« Da, videli so ga Dolinci in dostojno počastili. Vse priznanje dolinskemu gospodu župniku in njegovim požrtvovalnim župljanom.

Po končani procesiji so me znanci povabili k slovesni zaobljubi mladih dolinskih skavtov. Ta dan so namreč po dveletni pripravljali dobi postali pravi skavti. Ganljivo je bilo gledati mlade, nadebudne dečke, ki so z vso resnostjo polagali desnico na četni prapor in izrekli slovesno zaobljubo, da

bodo ostali zvesti Bogu, domovini in skavtskim zakonom.

Ponosno so sprejeli blagoslovljeni skavtski klobuk in ovratno ruto, simbola skavtske zvestobe in veselih lic odhiteli na svoje domove.

Čestitam mladim dolinskim skavtom z željo, da bi ostali zvesti svoji zaobljubi.

Izletnik

Boljunec

Do sedaj smo pri nas z letino kar zadovoljni. Posebno sena je mnogo. Zato bi kmetje staro seno radi prodali. Cena mu je padla na 1000 lir za kvintal.

Edino dežja je bilo preveč, zato delo na polju in v vinogradih zelo zastaja. Krompirju močno škoduje koloradski hrošč, proti kateremu se moramo stalno boriti.

ZGONIK

Solska prireditel, ki smo jo imeli v nedeljo v Zgoniku, je bila za naš kraj zelo prijeten in vesel dogodek. Nekaj ur smo pozabili na vsakdanje skrbi, na košnjo, škropljenje in vezanje trt, pa tudi na krompir, ki mu grozi koloradski hrošč. Z zadovoljstvom smo občudovali našo mladino, ki nam je zaigrala 4-dejanko Janko in Metka.

Vsi mali igralci zaslužijo pohvalo. Zelo dobro so se izkazali Janko (Milič Marjan — V. r.), Metka (Luin Liliana — V. r.), posebno še čarovnica (Avber Marta — VI. r.).

Prireditel je zaključil upravitelj šole g. Lupine Branko in se zahvalil za pomoč vsem, zlasti staršem in otrokom. Učiteljstvu smo za njegov trud zelo hvaležni.

Delo naših učiteljev in otrok pa smo te dni lahko ocenjevali tudi na šolski razstavi in reči moramo, da smo z njim zelo zadovoljni.

Dopisi s Tržaškega

Štivan

Pretekli teden so neznanci razbili mnogo šip na oknih naše stare cerkve. Vandalsko dejanje je vredno najstrožje obsodbe.

Ob tej priliki moramo spregovoriti nekaj besed o naši stari, v slovenski zgodovini dobro znani cerkvi.

Med prvo svetovno vojno je bila uničena, in namesto da bi jo obnovili, so raje sezidali novo. Sele pred nekaj leti je ustanova za zaščito lepih umetnosti (Belle arti) staro cerkev pozidala in pokrila ter uredila njeno notranjost. Obnovljena cerkev naj bi ne služila več bogoslužju, temveč naj bi ostala zgolj umetniška zgradba. Saj je bila do prve svetovne vojne ena izmed najstarejših na našem ozemlju in pravi umetniški biser. Da je tako, priča že dejstvo, da je niso nanovo posvetili. Poleg cerkve so uredili tudi prostor, kjer je bilo do prve svetovne vojne in nekaj let potem pokopališče naše župnije. Značilno je, da so med obnovo odstranili vse nagrobne spomenike s slovenskimi napisi. To dejanje je po našem ne samo nekulturno, ampak tudi protipravno; ako so že morali spomenike odstraniti, bi jih bili morali vrniti zakonitim lastnikom. Značilno je tudi,

da so nagrobne spomenike z latinskimi ali drugimi napisi očistili in jih dali na zelo vidno mesto.

Zanimivo bi bilo sedaj vedeti, kdo je lastnik zgradbe in zemljišča. Mislimo, da je to še vedno cerkvena last, toda ne vemo ali je cerkvena oblast dala dovoljenje za to početje. Tudi naša občina bi se morala za zadevo malo več pobrigati, saj ji zakon nalaga oskrbo vseh umetniških zgradb. Staro svetišče, kamor so romali naši predniki v vsega Krasa, zasluži vsekakor večjo pažnjo. Videti je pa, da se zanjo zanimajo drugi, ki nimajo stoddostno čistih namenov.

Naj na koncu omenimo, da imajo sedaj v cerkvi sveta opravila istrski begunci iz bližnjega naselja. Opravlja jih duhovnik, ki prihaja iz Trsta.

Repentabor

Naš občinski svet je sprejel več resolucij, ki jih prebivalstvo toplo pozdravlja. V njih zahteva, naj se uresniči in ohrani Svobodno tržaško ozemlje in naj se Slovincem zajamči popolna narodna enakopravnost z Italijani.

Pri Kmetijskem uradu je treba že končno imenovati slovenske strokovnjake, da bodo našim kmetovalcem lahko predavali v njihovem materinem jeziku. Saj je res sramotno,

da se v slovenskih vaseh razlaga nauk o kmetijstvu v italijansčini, ki je naši ljudje ne razumejo ali pomanjkljivo obvladajo. Lepa pravica in demokracija!

Občinski svet je protestiral tudi proti razlaščenju slovenske zemlje.

Opčine

V sredo 23. junija je tržaški župan Bartoli otvoril pri nas javno kopališče.

Ljudje se pritožujejo, da je kopališče preveč oddaljeno od središča vasi in zato zaposlenim domačinom težko dostopno. Sušljajo, da je zidanje stalo 20 milijonov, medtem ko domači strokovnjaki cenijo vrednost zgradbe na 14 milijonov. Kam je šla razlika?

Kopališče je koristno, toda nujnejše bi bilo sezidati prej druge, potrebnejše zgradbe, na pr. župnišče, ki je bilo med vojno porušeno in ga že 10 let »zidajo«. Zanj ni denarja!

Pri nas že dve leti ne moremo imeti običajne procesije sv. Rešnjega Telesa, ker je isti dan redno avtomobilska dirka na cesti Trst-Opčine. Lansko leto so avtomobili udirali v sprevod vernikov, medtem ko je policija letos v poslednjem hipu sprevod dovolila, a ga usmerila na stranske poti in steze. V državi, kjer vlada demokracija, bi morali voljo ljudstva drugače spoštovati!

Goriška občinska seja

Seja goriškega obč. sveta, ki smo jo napovedali v zadnji številki, se je vršila, čeprav so šušljali, da bo zaradi bombnega napada na sedež komunistične stranke v ulici Vittorio Veneto odložena.

Sejo je otvoril g. župan Bernardis, ki je najprej obsodil bombni napad ter izrazil prepričanje, da »storilci niso Goričani«. S to županovo izjavo se tudi mi strinjamo, saj je javna tajnost, da izhajajo bombni atentatorji vedno iz istih, vsem Goričanom dobro znanih vrst.

Nato je bila skoro vsa seja posvečena vprašanju državljanstva Doljaka Alojzija, ki je že več ko šest mesecev v vojaški službi. G. Doljak Alojzij, sin vsem Goričanom znanega lastnika avtomobilskega podjetja in velikega rodoljuba, ki se je pred dvema letoma ponesrečil, je namreč vložil tožbo proti goriškemu županstvu, ker mu noče izdajati potrdila, da je italijanski državljan. Mi se na tem mestu ne bomo spuščali v pravno razpravljanje, o zadevi bo odločila sodnija!

Toda občinski svet je razpravljal o stvari zgolj s političnega stališča. Zastopniki vseh italijanskih strank so enoglasno odobrili županov predlog, da goriška občina sprejme tožbo in vztraja na tem, da se g. Doljaku odbije državljanstvo. Nič ni pomagalo, da je slovenski občinski svetovalec dr. Birsa pravno dobro utemeljil svoj predlog, da se rešitev vprašanja odloži, dokler g. Doljak ne odsluži vojaškega roka. Saj bi bil v tem primeru itak nesporno italijanski državljan.

Italijanski občinski svetovaleci pa so bili gluhi za vsak pameten nasvet in so proti 3 glasom slovenskih občinskih svetovalcev pognali goriško občino v tožbo z g. Doljakom.

Enoglasni sklep italijanskih strank je sam po sebi jako zgovoren in z bengalično lučjo razsvetljuje neznošni položaj slovenske narodne manjšine v Italiji. Gre za slepo sovraštvo do Slovencev, ki zbršče vedno vse razlike med italijanskimi strankami. To so bolestni pojavi italijanskega šovinizma.

Dopisi iz Goriške

Spoštujte naš jezik!

Tudi letos se je vila običajna procesija sv. Rešnjega Telesa iz goriške stolnice na Travnik, kjer se je pred cerkvijo sv. Ignacija zaključila s primernim nagovorom nadškofa Ambrosija in blagoslovom.

Udeležba je bila odlična in sprevod zelo pester, zlasti je na vernike blagodejno vplivala dolga vrsta deklic v belih oblekah.

Po vesti smo pa dolžni pripomniti, da so slovenski verniki pogrešali na Travniku govor v svojem materinem jeziku.

Nov bombni napad

Preteklo soboto ob eni po polnoči je eksplodirala bomba v ulici Vittorio Veneto št. 23, kjer imajo sedež tukajšnji italijanski kominformisti. V istem trenutku so se vračali iz mesta in šli mimo g. Furlan z ženo in sva kinjo. Vsi trije so bili ranjeni, najhuje Danijela Furlan, in sicer v oko.

Kakor vedno v podobnih primerih je italijanski tisk tudi to pot obtožil kot napadalce Slovence. Najbolj prepričevalen dokaz, da so Slovenci vedno le žrtve in nikdar povzročitelji atentatov, je v tem, da so doslej vsi bombni napadi bili izvršeni le proti njim. Jih je že lepa vrsta: dvakratni napad na Korenovo trgovino, ponovni napadi na gostilno občinskega svetnika Pavlina, napad na poslopje slovenske šole v ulici Randaccio.

Vsem Goričanom je dobro znano, v katerih vrstah so atentatorji. Zanimivo pa je, da ni policija doslej še nobenega odkrila in da ni bil zaradi zločinkega dejanja še nikoli nihče kaznovan. Primerno bi bilo, da bi goriški policiji izstavili posebno diplomu in jo bogato nagradili.

Oslavje

Vendar se je goriška občina zganila in je popravila bližnjici med Pevmo in spomeni-

kom. Delo je bilo zelo potrebno, saj je bila pot hudo slaba in so vsi hodili po njej, ker se vsem mudi, Goričanom in domačinom. — Umrli je 73-letni Karel Klanjšček, star fant ali še hočete stric, iz znane, ugledne družine. Čelo življenja je pridno skrbel za domačijo in je nosil zadnji čas skoraj vse breme pri njej. Bil je pošten in je krščansko umrl. Sorodnikom izrekamo iskreno sožalje!

NA SLOVENSKE SREDNJE ŠOLE V GORICI so sprejemni izpit v nižjo srednjo šolo napravili: Brambilla Franko, Cijak Vojko, Devetak Leopold, Figelj Ivan, Hoban Aleš, Hvalič Franc, Liubich Marjan, Lutman Sergij, Mosetti Ivan, Nardin Vojko, Paulin Damjan, Pertot Vojko, Sirk Aleksander, Vidrih Aleksander, Winkler Robert (z odliko), Bordon Santina, Cernetig Silviya, Koshuta Teodora, Leupuscech Helena, Marvin Florjana (z odliko), Massera Majda (z odliko), Nardin Natalija, Pulc Nerina (z odliko), Rožič Nevina, Stiligoj Leopolda (z odliko), Sošol Marija (z odliko).

Sprejemni izpit v licej so položili: Bregant Ivan, Colja Josip, Cernic Ivan (z odliko), Ferletič Ivan Pavel, Furlan Silverij, Gruden Aleš, Lutman Maksimilijan, Pauletig Jožef, Primosig Karel, Rijavec Marija.

Nižji tečajni izpit so naredili: Cerne Viljem (z odliko), Culetto Julijan, Primožič Mirko, Tomaseg Ivan, Visintin Emil, Ambrosi Marta, Bertot Silva (z odliko), Ferletič Flavija, Gravner Ida, Marchi Andrejana, Marussi Elda, Mikulus Koščanca (z odliko), Paoletti Zlatka, Saksida Marija, Vizin Marinka. En dijak je padel, 27 jih je dobilo popravne izpite.

Priimke objavljamo iznova v nespremenjenih fašističnih oblikah. Vrnite jim lepo slovensko lice! Uredništvo.

STROKOVNA ŠOLA — GORICA

Od 36 rednih gojencev tretjega razreda so zaključni izpit napravili naslednji:

Batistič Cirila, Bensa Jožko, Blaini Malvina, Carlovini Aidita, Castellan Pavel z dobrim uspehom, Cernetig Valentina z odliko, Cernigoj Klavdija, Devetta Mirko, Dornik Klavdij z dobrim uspehom, Durčik Božidar z dobrim uspehom, Ferligoj Marij, Florenin Ivan, Frandolič Jožef, Grendene Humbert, Petejan Marija, Rutar Ferucij z dobrim uspehom, Škarabot Darij, Tabaj Edvard, Tomažič Stanko, Tomšič Marija z dobrim uspehom, Turko Marija z dobrim uspehom, Vižintin Zlatko in Žižmond Lilijana.

Dopisi iz Goriške

Sovodnje

V nedeljo 19. junija je goriški nadškof Ambrosi blagoslovil novi otroški vrtec v Sovodnjah. Svečanost je otvoril sovođenski župan v italijanskem in slovenskem jeziku. Slovesnosti so se udeležili slovenski občinski svetovalci in deželni poslanci iz Gorice, župana iz Steverjana in Doberdoba ter lepo število slovenskih duhovnikov in razni zastopniki države in dežele.

Navzoči g. prefekt dr. Zerbi je imel kratak nagovor, v katerem je omenil, da mu je prišlo na uho, da država ne mara ugoditi željam te vasi; lepa stavba otroškega vrtea pa je jasan dokaz, da so bile te govornice neresnične in da se je želja prav te vasi lepo izpolnila.

Govorili so poleg prefekta tudi še drugi, zlasti preds. ONAIR-a, ki je sprejel iz rok sovođenskega župana italijansko zastavo in jo dal razobesiti na novi zgradbi, ki jo je sezidala imenovana nacionalistična organizacija. Za zgradbo je potrosila okrog šest milijonov lir.

Pred blagoslovom novega poslopja je imel g. nadškof srčkan nagovor, le škoda, da je popolnoma pozabil, da govori slovenskim otrokom in da gre za kulturno bivališče otrok slovenskega naroda.

Svečanosti so se udeležili tudi otroci otroškega vrtea iz Štandreža, ki so zapeli dve dolgi italijanski pesmi in prav tiho eno kratko slovensko.

Steno v notranjosti poslopja so obložili z raznimi sličicami in napisi, na katerih je bila zabeležena večkrat presveta beseda Bog, toda žal le v tujem italijanskem jeziku. Celotni prireditvi so hoteli dati le italijansko lice.

Prireditve je pač v žarki luči in zgovorno pokazala, da so Italijani izredno slabi psihologi, ki spremene tudi najlepše darilo in vrednoto v pelin in strup.

Števerjan

Z velikim zadovoljstvom pozdravljamo na tem mestu svojega g. župnika Sedeja Cirila, ki se je pred nekaj dnevi vrnil iz Gorice, kjer se je mudil nekaj tednov v bolnici pri Rdeči hiši. Želimo mu, da se zdravstveno okrepi, saj vemo, da je njegovo bolezen povzročila prevelika skrb in ljubezen do naš Steverjancev, ki mu je zadal zlasti med svetovno vojno veliko trpljenja.

Dozorele so naše prve breskve, ki so hvala Bogu bogato obrodile. Tudi s ceno smo lahko zadovoljni, čeprav je za polovico nižja od lanske. Danes gredo po 150 do 160 lir. Da bi ta cena vsaj ostala.

Radujemo se, da se je pričelo delo za gradnjo ceste iz Valerišča v Jazbine, za katero so določili 8 milijonov lir. Z delom bo treba pohiteti, ker mora biti cesta končana do jeseni. Zato bo treba zaposliti pri delu še več delavcev.

Kdor ima še kaj bankovcev po 10.000, 5.000, 1.000, 100 in 50 lir starega tipa, naj jih zamenja pri banki Italije do 30. junija; isto velja tudi za novce starega kova po 10 in 5 lir; eni in drugi izgubijo po 30. juniju vsako vrednost.

IZ BENEŠKE SLOVENIJE IN KANALSKE DOLINE

Št. Lenart

St. Lenart so ponovno obiskali divji prašiči. Vaščani so zelo zaskrbljeni. Uničujejo jim namreč krompirjeve nasade. Bojijo se posebno, da ne bi merjasci zašli tudi na pokopališče pri cerkvi, kjer so pokopani italijanski in nemški vojaki. Trupla italijanskih vojakov so prepeljali v Videm, medtem ko za trupla nemških vojakov niso nič poskrbeli. Cerkev, ki je posvečena sv. Miklavžu in je bila zgrajena v 15. stoletju, in pokopališče sta bila poškodovana v zadnji svetovni vojni in celotno obzidje se je sesulo. Grobovi so sedaj že mnogo let popolnoma izpostavljeni vsakovrstnim nevarnostim. Bati se je zato, da se ne bi merjasci tudi letos spustili na grobove. Kaj čakajo pristoj-

na oblastva? Gre za vprašanje splošne omike in za spoštovanje mrtvih!

Žabnice

V nedeljo 20. t. m. je nenadoma umrl Matija Appe, po domače Ježev Matic. Bil je star 59 let. Zjutraj je bil peljal svoje ovce na planino Strehico nad Naborjetom. Nazaj grede se je še pogovarjal s prijatelji, ki so šli isto pot, ko se je nenadoma sesedel. Spremljajoči tovariši so se na vse načine trudili, da bi mu pomagali, a je bila vsaka pomoč zaman. Mrtvaška bledica je žal dokazovala, da Matije ni več. Zdravnik je ugotovil srčno kap. Pokojnika so prepeljali najprej v Naborjet in nato v rojstno vas Žabnice, kjer bo na domačem pokopališču užival večni pokoj.

Mož, ki ni hotel govoriti

KAKO SE JE JURIJ SPREMINJAL V PETRA

Nato je polkovnik pritisnil na gumb in predstavil Du Preju njegovega učitelja.

V sobo je priskakljal bebec približno iste starosti ko Jurij. »Z njim se igrajte, njega posnemajte, od njega se učite! Trudite se, da postanete njegov dvojnik.«

Jurijev dan se je pričel ob 6. uri zjutraj in trajal do obeda. Ukvarjal se je z bebcom in se obenem učil narečja, ki ga govore francoski kmetje v Normandiji.

Da bi povsem zaživel vlogo Petra Touchetta, se je ure in ure igral z bebcom in posnemal njegove nerodne kretanje. Enkrat na teden je prišel v šolo zdravnik za duševne bolezni pogledat, kako Jurij napreduje. »Pri obedih ste presnažni,« ga je opominjal. »Razliti morate tu pa tam juho. Nikdar ne smete uporabiti noža, da spravite jed na vilice. Poslužite se prstov! Držite usta odprta in čeljust naj visi postrani!«

Težko se je bilo naučiti momljajoče bebove govornice. Zdravnik je svetoval Juriju, naj dene, ko zjutraj vstane, v usta okrogel kamenček in naj ga odstrani z jezika le med jedjo. Jurij je držal kamenček v ustih tri mesece. Le s težavo je mogel govoriti, ko mu je bil jezik stalno oviran, toda besede so postale sčasoma razumljive, čeprav so bile zmečkane. Končno mu je uspelo govoriti bebasto tudi brez kamenčka.

Juriju so vzeli uniformo in ga oblekli v obleko, ki jo nosijo francoski normanski kmetje. Naučil se je hoditi v težkih coklah in širokih hlačah, na glavi je imel konicasto črno čepico.

Polagoma se je osebnost Jurija Du Preja umikala v ozadje in na njegovo mesto je čedalje bolj stopala miselnost Petra Touchetta.

Za svojo ženo Muriel je Jurij sestavil šop pisem, ki so jih pozneje v primernih posledkih pošiljali v Kanado nič sluteči ženi.

S PADALOM ZA SOVRAZNIKOVE CRTE

Končno so Jurija izvežbali tudi za primer, da pade v roke gestapovcem. Najprej so mu nekaj dni dajali tako malo hrane, da je popolnoma opešal in se izčrpal. Nato so ga ne-

ke noči iz najtrdnjše spanja ostro in surovo zbudili ter mu posvetili s slepeče-žarko lučjo od blizu v oči.

»Wie heissen sie?« (Kako se imenujete?) se je zadrhl vanj osoren glas.

Imenujem se Peter Touchette — je na pol omamljen in onemogel odvrnil.

»Kje ste se rodili? Kje so vaši starši?« Jurij ni imel časa za razmišljanje. Zaradi dolgomesecne vaje je pa dajal odgovore tako točno, kakor bi jih bil dajal Peter Touchette.

Polkovnik Baker ga je potrkal po rami: »Dobro ste se postavili!« ga je pohvalil.

Nekaj dni za tem so mu sporočili, da bo odpotoval proti Franciji ob 10. uri in 45 minut zvečer. Ko je imel Rokavski preliv za sabo, ga je krmilar letala opozoril, da ima še 5 minut časa: »Spustili se boste iz višine 1000 metrov.« Segel je k vratom letala in ukazal Juriju, naj zavzame svoje mesto. — »Skočite!« je zavpil in Jurij je zletel v praznino.

Nočni zrak mu je švignil v lice, drvel je z blazno brzino proti zemlji, ko je naenkrat začutil močan sunek: padalo se je odprlo.

(Nadaljevanje v prih. št.)

Drobne vesti

Iz Gorice

DVIGNITE DOBITKE LOTERIJE!

V nedeljo 20. junija so bile izžrebane v Alojzijevišču naslednje številke loterije za Kat. dom v Gorici: 1873, 4492, 2733, 4990, 5354, 3911, 9032, 6804, 230, 1056. Dobitki so po vrsti navedenih števil naslednji: motorno kolo, šivalni stroj, moška obleka, igrača, nalivno pero s svinčnikom, kavni pribor, likerski pribor, električni likalnik, trije pari nogavic (nylon), trije ducati moških robcev. Dobitke dvignite čimprej v Alojzijevišču.

KOPALIŠČE NA PROSTEM

Odslej je goriško javno kopališče na prostem v ulici Cadorna odprto vsak dan od 9. do 17. ure.

VESELA VEST ZA UPOKOJENCE

Dolgo časa so se bivši avstrijski upokojenci trudili, da bi se jim pokojnina zvišala. Končno je bil njihov trud vsaj delno poplačan.

Uradni list prinaša 12. t. m. zakonski odlok št. 269 od 19. maja 1954, ki povišuje pokojnino imenovanim upokojencem za 50%; povišek velja od 1. januarja 1953 dalje.

Razume se, da bodo upokojenci nadaljevali svojo borbo, dokler ne dosežejo popolne enakopravnosti z drugimi italijanskimi upokojenci

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

FILM PO TOLSTOJEVEM ROMANU »VOJNA IN MIR«

Znani ameriški podjetnik David Selznick je te dni naznanil, da namerava izdelati film po monumentalnem romanu Leva Tolstoja »Vojna in mir«. Na filmanje tega Tolstojevga romana je mislil več ko dvajset let, pa se ga ni upal lotiti, ker je snov pač preogromna. Zdaj pa je že dokončal splošni načrt za film in s snemanjem bodo pričeli zelo verjetno že čez leto dni. Ni pa še naznanil, katerim igralcem in igralkam misli dodeliti glavne vloge. Kot znano, je Selznickovo filmsko podjetje izdelalo tudi veličastni film »Z vetrom« (Gone with the Wind), ki je skušal zajeti in prikazati duha in dogajanje zadnjega stoletja v Ameriki. Film, posnet po Tolstojevem romanu »Vojna in mir«, pa naj bi bil slika ruskega življenja v prvi polovici prejšnjega stoletja.

Dvomimo, da bi mogli kdaj izdelati film, ki bi bil umetniško enakovreden velikemu Tolstojevemu delu, vendar velja poizkusiti. Zanimivo je, da se vedno spet lotevajo filmanja velikih del iz ruske književnosti Američani, ne spominjamo se pa ruskega filma, ki bi bil posnet po kakem Tolstojevem romanu ali po delih Čehova, Gogolja, Turgenjeva, Dostojevskega itd. Morda se Rusi bolj zavedajo nemoči filmskih sredstev nasproti velikim stvaritvam teh pisateljev? Ali pa se le izogibljuje njihovih globokih tem, ki jih ne morejo obdelati propagandno? Kot Rusi imajo gotovo intinnejši odnos do velikih del svoje književnosti in noben režiser si ne mara nakopati odgovornosti, da bi skušal v sliki enakovredno prikazati tisto, kar so pisatelji ta-

ko čudovito razodeli z besedo, medtem ko Američani nimajo teh pomislekov in računajo le bolj s tehničnimi težavami. Ni pa izključena pri Rusih tudi zadrega. Vsekakor bi pa bilo izredno zanimivo videti film, ki bi ga Rusi izdelali po kakem priljubljenem in monumentalnem delu iz ruske književnosti, že zaradi pristnosti okolja, ki bi ga našli v njem. Tega ameriški filmi nikoli ne bodo mogli tako dobro podati.

Knjižne novosti

Literarno življenje v domovini je osredotočeno v glavnem okrog treh revij: Naše sodobnosti in Besede, ki izhajata v Ljubljani, in Novih obzorij, ki izhajajo v Mariboru. Naša sodobnost velja nekako za glasilo starejše generacije, medtem ko pišejo v Besedo v glavnem mladi književniki, ki so nastopili šele po vojni. Nova obzorja so glasilo mariborskega kulturnega kroga. Od teh revij je najzanimivejša Beseda, kjer prihajajo do izraza stremljenja povojnega rodu.

Pred kratkim je izšel v Ljubljani nov roman Na kmetih, ki ga je napisal pisatelj Ivan Potrč. Roman zajema iz življenja štajerskega kmeta po vojni. Čeprav je pisatelj marksist, se kritika za njegov roman ne more prav ogreti. Junak romana je mlad kmet, ki konča svoje razvratno življenje z zločinom.

Boljši sprejem je doživela povest Cirila Kosmača Pomladni dan, ki je izšla v Prešernovi knjižnici. Cirilu Kosmaču manjka prave ustvarjalne domišljije, a je naš najbolj izbrušen stilist. Povest

Pomladni dan je bila prevedena tudi v druge jugoslovanske jezike, kar je pisatelju prineslo nad milijon dinarjev honorarja.

Znanj partizanski pesnik Matej Bor si je sezidal hišo na Bledu, kjer tudi živi. Bor se zadnje čase ukvarja predvsem s prevajanjem. Prevedel je nekaj Shakespeareovih zgodovinskih dram.

Med redke prevajalce iz klasičnih jezikov v slovenščino se je uvrstil tudi pokojni pisatelj Joža Lovrenčič, ki je tik pred smrtjo končal svoj prevod Metamorfoz, velike pesnitve latinskega pesnika Ovida. Lovrenčič je naš primorski rojak iz tolminskega kota. Pred leti je izšla v Trstu njegova pesnitev Duhovin.

Tudi letos so slovenske srednje šole v Trstu izdale svoje Izvestje. Poleg statističnega prikaza slovenskega šolstva v Trstu v navedbo razredov vseh šol prinaša letošnje Izvestje tudi nekaj prav zanimivih člankov, med njimi študijo dr. Jožeta Velikonje o socialnem poreklu slovenskih šolarjev in članek prof. Martina Jevnikarja o publikacijah slovenskih profesorjev v Trstu.

Pred kratkim je izšla v Mariboru Zgodovina slovenskega šolstva. Knjigo so napadli od več strani, češ da je izpustila mnoge omembe vredne pisatelje. Mi bi ji lahko očitali, da je izpustila ime goriškega pesnika Stanka Vuka, ki je pokazal brezdvomno večji talent kot mnogi sodobni mladi pesniki, omenjeni v knjigi. Še bolj nerazumljivo se nam zdi, da je zamolčala dr. Andreja Budala, katerega prevajalsko delo — če ne omenjamo izvirnega — je ogromno (Manzonijeva Zaročenca!).

Ostalino pokojnega pisatelja dr. Antona Novičana, ki je nekaj let bival v Trstu in se potem preselil v Ameriko, bo objavilo literarno glasilo slovenskih emigrantskih umetnikov Vrednote.

Sportni pregled

Borbe v osmini finala svetovnega prvenstva v nogometu so zaključene. Vsi predstavniki so si močno prizadevali, da bi se prebili v četrtfinale; velikih presenečenj ni bilo in konec je bil takšen, kakršnega smo pričakovali. V osmorigo najboljših so se uvrstili: Jugoslavija, Brazilija, Madžarska, Urugvaj, Anglija in Avstrija. Ostala dva pa bosta znana iz tekem Nemčija: Turčija in Italija: Švica.

Če bi hoteli na kratko pregledati dosednji potek tekmovanja, bi mogli ugotoviti, da so vsi predstavniki, ki so se prišli boriti za ta najvišji naslov, bili upravičeni poseči v ta boj, le Mehika in Južna Koreja še nista vredni, da bi se mogli prištevati k nogometnim velesilam. Posebno Koreja na tem »bojišču« še ni sposobna, da bi se mogla upreti ali celo premagati svojega nasprotnika. V njenem moštvu se je izkazal le vratar Hong, ki je cenjen po »borsi valori« kot drugi najboljši vratar za Jugoslovanom Bearo.

Po mnenju švicarskega časopisja je bila do sedaj najlepša tekma Brazilija: Jugoslavija. Tekma je potekala v peklenem tempu in z najpopolnejšo tehniko, skratka, bila je pravi prikaz nogometne umetnosti. Samo malo več točnosti pri branilcu Stankoviču in Jugoslavija bi bila zmagovalka. Duša lepe

igre Jugoslovanov je bil duhoviti mojster Cajkovski.

V soboto in nedeljo pa bodo znani polfinalisti. Zreb je odločil sledeče četrtfinaliste: Brazilija: Madžarska, Urugvaj: Anglija, Avstrija proti zmagovalcu v tekmi Italija: Švica in Jugoslavija proti zmagovalcu v tekmi Nemčija: Turčija. V vsakem slučaju je bil zreb Jugoslaviji naklonjen in upamo, da se bo uvrstila med štiri nogometne »velesile«. Sicer pa homo v nedeljo videli!

V zadnji odločilni kvalifikacijski tekmi za

obstoj v najvišji italijanski nogometni ligi je Spal v Rimu premagal Palermo z 2:1. In tako so Siciljanci poromali v II. ligo.

V četrtek je sedanji prvak težke kategorije Rocky Marciano premagal Ezzarda Charlesa in najbrže Charlesu odvzel za vedno naslov svetovnega prvaka.

Ob zaključku lista smo zvedeli, da je Švica premagala Italijo s 4:1, Nemčija pa Turčijo s 7:2. S tem sta Italija in Turčija odpadli in Jugoslovani bodo v četrtfinalu imeli za nasprotnike Nemce, ki so nevarni.

VZGOJNI KOTIČEK

Otroški govor

Kdaj morajo starši otroka navajati k pametnemu, logičnemu in razišodnemu govorjenju?

Kaj kmalu. Kakor hitro prične otrok izgovarjati prve besede in polagoma vezati tudi prve stavke, je potrebno, da ga igranje seznanjajo z bližnjo okolico, mu razkazujejo razne predmete in mu tako podzavestno bistrijo razne pojme. Sicer pa starši sami dobro vedo, da jih otroci veliko sprašujejo. Njihova naloga je le, da jim pravilno odgovarjajo v lepi slovenščini, ne pa v otroški govorici. Za tak razgovor je najprimernejša narava. Otrok opazuje naravo, posluša ptičje petje in se zanima za nebo in nebesna tlesa.

Če bodo starši otrokom vse lepo razložili, kar jih bo vprašal, bo obogatel njegov besedni zaklad. S tem pa se bo pričela razvijati tudi njegova duševnost in otrok bo sam pričel logično sklepati in pametno govoriti.

Ni rečeno, da je inteligen ten tisti otrok, ki pogosto in veliko govori. Treba je paziti na vsebino njegovega govora. Morda samo nesmiselno brblja. Neredko se pokaže že v prvem razredu osnovne šole, da taki brbljavi in razmišljeni otroci nič kaj prida ne do-

jemajo učne snovi. Navadno ne znajo pravilno misliti in sklepati, ker jih starši v to niso nikdar navajali, ampak so se le zabavali ob njihovem nesmiselnem čenčanju.

Mladina mora stopiti v življenje duševno zrelo in uravnovešena. Zrcalo njene duševnosti pa naj bo lep, moder in logičen govor.

Nekaj o pozdravljanju

K lepemu vedenju spada tudi pozdravljanje. Vendar moram ugotoviti, da naša tržaška mladina po večini ni vajena pozdravljanja. Kje tiči vzrok? Prepričan sem, da je v tem oziru predvsem zelo pomanjkljiva domača vzgoja.

Koga je treba pozdravljati?

1. Otroci morajo pozdravljati svoje starše, učitelje, profesorje, mojstre in vsako odlično osebo, ki jo poznajo.

2. Olikan človek sname klobuk ali se prikloni in na glas pozdravi, če stopi v javen prostor, v železniški ali avto-voz, v zdravniško čakalnico, trgovino, gostilno ali podobno.

3. Klobuk moraš sneti, če srečaš pogreb ali če gre mimo tebe procesija katerekoli veroizpovedi.

4. Pozdraviti moraš vsakega, ki ga pozdravi tvoj spremljevalec, četudi ti je dotični popolnoma neznan.

JAKOB VATOVEC Nasl.

Trst, ul. Torrecchiana 19, telef. 23 587
U V O Z - I Z V O Z

Jestvine, kolonialno blago, tehnični proizvodi, kemikalije, konfekcije

Pošilja DARILNE PAKETE

ZA NAŠE NAJMLAJŠE

Tarzan, sin džungle

št. 5

Ustavile so se nedaleč od lorda in jele razburjeno ščebetati, kot bi ga hotele svariti pred nevarnostjo. In res je kmalu zagledal tisto, česar so se male opice bale. Pokazala se je strašna zver, kakršno sta do tedaj od daleč videla.

Pošast je lomastila po džungli in prišla bliže. Bila je velika opica. Globoko renčanje in nekakšno debelo besno lajanje ji je prihajalo iz grla. Lord je bil dokaj daleč od kočee, pri sebi ni imel orožja, v kočoo pa ni mogel.

Lord ni vedel, da je brezupno iti nad tako opico s sekiro. Zato je skušal zbežati v kočoo. Stekel je in spotoma klical ženi, naj zapahne vrata, če ga pobesnela opica dohiti.

Pošasti se je res posrečilo, da mu je prestregla pot. Ves iznemogel je sedaj stal pred njo; z obema rokama je držal za sekiro, da bi udaril besno žival, ko ga napade. »Za pri vrata!« je kriknil ženi. Vedel je, da ga čaka strašna smrt.

Zena je planila v kočoo in že tudi pridrvela iz nje s puško v rokah. Prej se je vedno bala orožja, a zdaj prav nič. Navalila je na opico s tako neustrašenostjo, kot jo ima levinja, kadar brani svojega mladiča.

»Alisa,« je kriknil lord ženi, »zbeži vendar v kočoo!« Več ni mogel reči, kajti opica ga je že naskočila. Zavihtel je sekiro, toda zver mu jo je iztrgala iz rok, jo zalučala v stran in besno rjoveč objela svojo razoroženo žrtev.

Tedaj pa je počila puška in svinčenka je zadela opico v hrbet. Zver se je bliskovito obrnila proti svojemu novemu sovražniku. Mlada žena je hotela ustreliti še enkrat, a ni utegnila, ker jo je zver že zagrabila.

Lord je hitro pogledal, če ima žena kake poškodbe, a jih ni bilo. Očitno je zver poginila že v trenutku, ko se je vrgla nanjo. Mož je rahlo vzdignil nezavestno ubožico in jo odnesel v kočoo, kjer se je šele čez čas zavedla.

Skrivnost

DRJA FU-MANČUJA

ROMAN - Spisal: Sax Rohner - Prevedel: A. P.

Smith se je zasmel. »Prvič bi bilo to prizadevanje zaman. On bi naju našel, kamor koli bi šla. In kaj pomaga, če bi zaprli njegove pomagače? Nič jim ne moremo dokazati. Razen tega je iz vsega razvidno, da se naj nocoj izvrši name napad — in sicer na isti način, kakršen je uspel pri ubogem siru Crichtonu.«

Njegova štirioglata brada je ostro izstopila. Skočil je pokonec in stresel stisnjene pesti proti oknu. »Ta zlodej! Ta vražji, pretkani zlodej! Kar zdelo se mi je, da bo sir Crichton prvi na vrsti; in prišel sem prepozno, da bi ga posvaril. Močan udarec zame! Ako pomislim, da sem vedel — pa ga vendar nisem mogel rešiti!«

Zopet je sedel in krepko vlekel iz pipe. »Dr. Fu-Manču je napravil napako, ki jo imajo vsi nenavadni duhovi: podcenjeval je svoje nasprotnike! Ni pomislil, da bi jaz mogel spoznati pomen parfumiranih pisemskih ovojev. Silno orožje si je vzel s tem, da mi je spravil v roke take dokaze, in menil je, da bom, nič hudega sluteč, legel k počitku in končal, kakor je končal sir Crichton. In brez izdajske zgovornosti tvoje dražestne prijateljice resnično ne bi dom-

neval, kaj me pričakuje, ko sem prejel njena 'poročila', ki niso bila, mimogrede povedano, nič drugega ko prazen list papirja.«

»Smith,« sem ga prekinil, »kdo je ta ženska?«

»Ona je ali hčerka ali žena sužnja Fu-Mančuja. Zdi se mi, da poslednje; zakaj ona nima nikake lastne volje, razen« — hudomušno me je pogledal od strani — »v nekem pogledu.«

»Kako se moreš šaliti, ko ti nekaj tako strašnega visi nad glavo! Kaj pomenijo ti parfumirani ovoji? Na kak način je umrl sir Crichton?«

»Umril je zaradi zayatskega poljuba. Če me pa vprašaš, kaj je to, ti moram odgovoriti, da ne vem. Zayate imenujejo v Burmi počivališča karavan. Ob cesti, kjer sem prvič in zadnjič srečal dr. Fu-Mančuja, so potujoči, ki so obiskovali počivališča, mnogokrat umirali tako, kakor je umrl sir Crichton. Nič ni izdajalo vzroka smrti — razen zelo majhna rdeča pegica na tilniku, licu ali kakem udu. Temu znamenju so tam dali ime 'zayatski poljub'. Dandanes se ljudje izogibljejo tistih počivališč. Jaz sem si stvar po svoje razložil. Upam, da se mi bo še nocoj posrečilo dokazati jo — se razume, če bom še živ. Prav gotovo se bo spet pokvarilo kako orožje v peklenški orožarni tega mogočnika, in na ta način — in le tako — smem pričakovati, da ga bom nekega dne uničil. To je bil eden mojih poglobitnih razlogov, da Cleevu nisem te stvari pojasnil. Kajti slišijo celo zidovi, kjer ima Fu-Manču svoje prste. Zato sem se delal, kakor da bi mi pomen pege ne bil znan, ker sem slutil, da bo uporabil moj nasprotnik isto sredstvo še pri kateri drugi svoji žrtvi.

GOSPODARSTVO

Ali so prašiči cepljeni proti rdečici

Za rdečico pogine pri nas vsako leto precej prašičev, posebno če spadajo k žlahtnim pasmam in so stalno zaprti v hlevu.

Rdečico preprečimo samo z zaščitnim cepljenjem, ki obvaruje prašiče najmanj 3, a tudi do 8 mesecev pred boleznijo. Da se znižajo stroški cepljenja, je najbolje, da se svinjerejci dogovorijo in skupno pokličejo živinozdravnika.

Spreten zdravnik bo rešil tudi na rdečici že obolelo svinjo, če ga pravočasno opozoriš. Zato moramo poklicati živinozdravnika, brž ko se pojavijo prvi znaki obolenja. Ti so: svinja naenkrat preneha žreti; telesna toplota se dvigne na 42 stop. C; pri obolelih živalih se pojavi zapeka, svinje se skušajo zariti v steljo.

Če opazite pri svinjah na potrebušju, med zadnjimi nogami, na vratu in uhljih rdeče pege, je rešitev negotova; živinozdravnik bo prišel najbrž prepozno.

Zavedajte se, da so ravno sedanji poletni meseci do septembra svinjam zelo nevarni. Prašiče nekoliko zaščitimo pred rdečico, če jim krmimo mnogo sveže, zelene krme, predvsem detelje.

Razkuži žitnice

Kam shranjuješ žito? Ga pustiš na podu, staviš v vreče ali v kakšne stare skrinje?

Prostor, kjer je shranjeno žito, mora biti varen pred mišmi in podganami. Če ne zadostuje mačka, kupi strup! Prostor mora biti prečiščen, dobro pometen, brez pajčevin. Stare skrinje naj bodo osnažene, potem jih spravi na sonce, ki je najzanesljivejši zdravnik.

Nato prostor razkuži, da uničiš mrčes, ki škoduje žitu. Dva sta glavna škodljivca: žužek (calandra), ki je rilčkar, podoben trjONU, samo manjši; drugi je žitni molj, ki je metuljček, če je že odrasel. Žužek nekoliko zdolbe zrno in tam položi svoja jajčeca, samica molja pa prilepi jajčeca kar vrhu zrna.

Po približno 10 dneh se iz jajčeca izleže črvček, ki se zarije v zrno in ga dolbe in razjeda.

Žitnico ali kaščo najbolje razkužimo najprej z zažiganjem žvepla, kar zamori vse plesni, potem pa poškopimo prostor z raztopino »gesarol 50«.

Brž ko bo žito suho in si ga spravil v kaščo, primešaj mu na vsakih 100 kg 70 gramov »ceregama« v prahu. S tem boš žito zaščitil pred žužkom in moljem, tudi če bi prišla od drugod v tvoj prostor. Enako količino »ceregama« primešaj koruzi, fižolu in grahu pa nekaj več, a ni potrebno več ko 100 gramov na vsakih 100 kg zrnja.

RAZDELJEVANJE KRMNE MESANICE »SOLE« ZA MOLZNE KRAVE

Da se čim bolj razširi uporaba za molzne krave primerne krme, ki vsebuje potrebne snovi, da se izboljša molža, je Kmetijsko nadzorništvo začelo razdeljevati nakazila za nakup mešanice »Sole«. Krmo prodajajo v vrečah po 50 kg. Kdor jo želi, mora vplačati na Kmetijskem uradu 2000 lir za vrečo, ko dvigne nakazilo. Razliko, in sicer 1000 lir prispeva Kmetijsko nadzorništvo.

Rdeče vino

Rdečo barvo pri črnih vinih okrepimo z dodatkom tekoče enocianine, to je barvila, ki se dobi iz jagodnih lupin. Vsako drugo barvilo za vino je po zakonu prepovedano, četudi druga hranila lahko barvaš s kemičnimi barvili.

Najbolje je, če dodamo enocianino ob pretakanju vina, ker takrat barvilo najlaže dobro premešamo z vinom. Navadno zadostuje 1 liter enocianine za hl vina, a mogoče je potrebno dodati tudi več. Vendar ne svetujemo prekoračiti meje 3 litrov enocianine na hl, ker bi potem vino gotovo vsaj deloma izgubilo svoj prvotni okus.

Lanski pšenični pridelek

je dosegel v Italiji rekordno višino nad 90 milijonov q. Ta pridelek je presegel vse prejšnje, tudi one iz Mussolinijeve »žitne

bitke«. Lanski pridelek je tudi postavil Italijo na prvo mesto v Evropi glede pšeničnega pridelka. Prej je to mesto zavzemala Francija.

Višji pridelek pa ni bil v Italiji dosežen vsled povečanja posejane površine, temveč zaradi zvišanega hektarskega donosa, ki se je dvignil od 14,9 q na 18,1. S tem pa ni rečeno, da bi bil hektarski donos v Italiji posebno visok. Ravno narobe, kot nam povedo višine hektarskih donosov v drugih evropskih državah, ki so tudi znatno zvišale srednji pridelek na ha, in sicer: lansko leto se je dvignil hektarski donos na Danskem od 30,5 na 40 q, v Belgiji od 27,1 na 38, v Nizozemski od 30,7 na 34,4, v Angliji od 27,7 na 29,2. Iz teh števil je razvidno, da so pridelali na Danskem in v Belgiji na isti površini več kot dvakrat toliko kot v Italiji.

Konservirano meso

izdeluje v Italiji 500 podjetij z okoli 15.000 nastavljenici. V teh podjetjih zakoljejo letno okoli 2 milijona prašičev. Salame, mortadele in drugih prekajevin izdelajo letno okoli 2 milijona q, v vrednosti okoli 150 milijard lir.

Največjo prašičerejo v Italiji — in najbrže v Evropi — ima podjetje Galbani, ki reši okoli 30.000 prašičev. Redijo jih predvsem s sirotko, to je tekoči ostanek mleka po izdelavi masla in sira.

Danske krave v Italiji

Krave »danske rdeče mlečne pasme« dajo v svoji domovini na Danskem letno čez 4.000 litrov mleka s 4 do 5 in četrto odstotka tolašče.

Kmetijsko ministrstvo v Rimu je to pomlad uvozilo 160 krav te pasme in jih izročilo v rejo na posestvo Sutrium v pokrajini Viterbo, kjer jih pod nadzorstvom ministrstva opazujejo danski in italijanski živinorejski strokovnjaki. Predvsem hočejo ugotoviti, kako vpliva na krave italijansko podnebje in tukajšnja krma, kar je oboje precej različno kot na Danskem. Če se poskus posreči, bodo uvozili več danskih krav. Z njimi upajo dvigniti mlečnost goved v Italiji.

Hotel sem si pridobiti priliko, da vidim zayatski poljub ob nastajanju in te prilike čakam zdaj.«

»No in parfimirani ovitek?«

»V močvirnih gozdovih pokrajine, o kateri sem ti pripovedoval, raste posebna vrsta orhidej, ki so skoraj zelene in zelo čudnega vonja. Ta težak vonj sem bil takoj spoznal. Domnevam, da je tisto, kar je morilo popotnike, bilo iz takih cvetlic. Morda si opazil, da se vonj oprime vsake reči, ki je prišla z njim v dotiko. Zelo dvomim, da bi se dal na navaden način odpraviti. Po ponesrečenem morilnem poizkusu — saj se še spominjaš, da je sir Crichton par večerov prej menil, da se je nekaj v njegovi sobi skrivalo — se je dr. Fu-Manču domislil, da uporabi parfimirani pisemski ovoj. Mogoče ima takšne zelene orhideje, da z njimi krmi tisto bitje.«

»Katero bitje? Kako bi moglo bitje priti v sobo k siru Crichtonu?«

»Spomnil se boš, da sem preiskoval kamin v delovni sobi. Tam sem zapazil znatno množino saj. Takoj se me je polastil sum, da so skozi kamin morali nekaj vreči v sobo. Sprva sem si mislil, da se je tisto moralo kje skriti v delovni ali knjižnični sobi. Ko sem pa čul Willsovo izjavo, mi je postalo jasno, da je klic v ulice pomenil nekakšen znak. Dognal sem, da so se kretnje pri mizi sedečega začrtale kot sence na zastorih, in dalje, da se nahaja delovna soba na skrajnem koncu dvonadstropnega krila, zaradi česar je tam bil le nizek dimnik. Kaj je pomenil znak? Povedal je, da je sir Crichton poskočil s stola in ali sprejel zayatski poljub ali pa ugledal tisto, kar je nekdo s strehe sputil dol kozi navpični dimnik. Klic je bil

povelje, da je treba tisto smrtonosno stvar spet potegniti gor! S pomočjo železnih stopnic, ki so zadaj za Platt-Houstonovo hišo, sem se z lahkoto povzpел na streho nad delovno sobo sira Crichtona in tam našel tole.« Nayland Smith je potegnil iz žepa v suknjiču zmečkano krpo svile in precej neobičajno velikih kaveljnov, ki so bili navezani na ribiško vrvico.

Moja domneva se je tako potrdila. Zakaj tole je imelo namen, vrstico obtežiti in preprečiti, da bi se stvor oprijemal sten v dimniku. Ko je stvor prispel v kamin, so vrstico najbrž potegnili kvišku, dočim je bil stvor privezan le na kako tanko žico, ki je zadoščala, da so ga po storjenem delu spet lahko potegnili gor. Računano je bilo s tem, da bo tisto bitje šlo naravnost po rezljani nogi pisalne mize do dehtečega pisma — in od tam dalje k roki sira Crichtona, ki je po dotiku z ovojem imela isti vonj.«

»Moj Bog! To je strašno!« Preplašen sem strmел v temne sence sobe. »Kakšno mnenje pa si si ustvaril o tem bitju — o postavi, barvi...?«

»To mora biti nekaj, kar se giblje neslišno in deluje v temi. Soba sira Crichtona je bila temna, razen osvetljenega dela okoli namizne svetilke. Videl sem, da je zadnja stran hiše popolnoma porasla z bršljanom. Midva bova s prav šumnimi pripravami vzbudila vero, da sva se spravila v postelje; trdno sem prepričan, da bodo ti stvor dr. Fu-Mančuja poizkusili spraviti mene — mogoče tudi tebe — s poti.«

»Toda za to bi morali vendar preplezati najmanj svojih deset metrov!«

(Nadaljevanje prihodnjič)

RADIO TRST II

306,1 m ali 980 kc/sek.

Nedelja, 27. junija: 8.45: Kmetijska oddaja. 9.30: Vera in naš čas. 13.00: Glasba po željah. 16.00: Slovenski zbori; 16.30: Škerjanc: Simfonija št. 2; 19.00: Novice iz delavskega sveta; 21.00: Puccini: MANON LESCAUT, opera v štirih dejanjih.

Ponedeljek, 28. junija: 18.40: Koncert flautista Attilija Poluzzija; 19.00: Mamica pripoveduje; 21.15: Zbor Slovenske filharmonije; 22.00: Književnost in umetnost; 22.15: Čajkovski: Simfonija št. 4.

Torek, 29. junija: 9.00: Vaški kvintet; 11.15: Liszt: Koncert št. 1 za klavir in ork. 13.00: Glasba po željah. 19.15: Koncert pianistke prof. Mirce Sancinove. 21.00: Radijski orkester - Terence Rattigan: KADET WINSLOW, drama v 2 dejanjih; 22.45: Operetne melodije.

Srda, 30. junija: 14.00: Vaški kvintet; 19.00: Zdravniški vedež; 21.00: Aktualnosti; 21.15: Koncert violinista prof. Karla Sancina; 22.15: Mozart: Koncert za violino in orkester.

Četrtek, 1. julija: 14.00: Janaček: Stari češki plesi; 19.00: Mamičina povestica; 21.00: Dramatizirana zgodba; 22.30: Romance in nokturni.

Petek, 2. julija: 13.00: Glasba po željah; 21.00: Tržaški kulturni razgledi; 22.00: Književnost in umetnost; 22.15: Iz angleških koncertnih dvoran.

Sobota, 3. julija: 14.00: Rimski Korsakov: Španski capriccio; 15.15: Blaž Arnič: Koncert za violino in orkester; 16.00: Oddaja za najmlajše; 19.00: Pogovor z ženo; 21.30: Dvořakovi slovenski plesi. 22.15: Slavni pevci.

TEDENSKI KOLEDARČEK

26. junija, sobota: Virgilij, Hrana
27. junija, nedelja: Hema, Ladislav
28. junija, ponedeljek: Irenej, Zorana
29. junija, torek: Peter in Pavel, Pernislav
30. junija, sredo: Spomin sv. Pavla, Predislav
1. julija, četrtek: Presv. Rešnija kri, Bogoslav
2. julija, petek: Oton, Dragomana

SV. IVAN, 1854—1954

Letos slavi svetoivanska šola 100-letnico svojega obstoja. Ponosen jubilej! Tedaj so pisali naši predniki še z gosjim peresom.

Lepo je, da se je za proslavo važnega dogodka ustanovil odbor, v katerem so zastopane vse stranke. Obletnica je vseslovenska, dokazuje, da smo v Trstu zakoreninjeni v domači slovenski zemlji.

Zanimanje za proslavo je med Slovenci veliko, taka naj bo tudi udeležba. Prva prireditev bo 27. junija ob 16. uri na stadionu Prvi maj, druga čez 14 dni v Podlonjerju, verjetno na »Sancic«, tretjo bo organizirala svetoivanska šola. Kraj in dan bomo pravočasno javili.

Nameravana je bila dokumentarna razstava v šoli sami, a višje šolsko oblastvo je prošnjo odbilo!

V kratkem izide o obletnici posebna brošura.

R. A.

V okviru proslav 100-letnice slovenske svetoivanske šole bo v nedeljo dne 27. junija 1954 ob 16. uri prva prireditev na Stadionu prvi maj z naslednjim sporedom:

A) *Petje svetoivanskega pevskega zbora pod vodstvom dr. ja Stanka Vuge.*

B) *Recitacija.*

C) *Igra Naša šola, ki jo je spisal in jo bo sam režiral Adrijan Rustja. Sodelovala bo barkovljanska godba na pihala. Po sporedu prosta zabava.*

VABLJENI STE VSI.

Odbor za proslavo 100-letnice svetoivanske šole.

Is Trsta

Izgoni iz stanovanj so odloženi do 30. jun. 1955. ZVU je izdala ukaz, po katerem te ne morejo vreči iz stanovanja, če je sodišče odredilo izgon po 31. decembru 1952. Če pa prej, lahko sodnik iz tehtnih razlogov odloži izgon največ za dobo enega leta.

NA NIZJI TRGOVSKI STROK. SOLI V TRSTU se je 21. junija 1954 zaključil nižji tečajni izpit. Dijakov je 48 rednih in 1 privatist. Izdelali so:

1. Miklavc Livij, 2. Radoicovich Lucijan, 3. Azolin Franka, 4. Bogatec Valerija, 5. Cosina Ada, 6. Demark Helena, 7. Strani Irma, 8. Brandolin Ana Marija, 9. Ciacchi Marcela, 10. De Lucia Barbara, 11. Furlan Elda, 12. Majcen Ana Marija, 13. Sancin Livija, 14. Turco Sergija, 15. Umek Mirela.

Imena prinašamo v popačeni obliki, ki se vsem Slovincem upira. Skrajni čas je, da se mussolinijevski priimki že enkrat poslovenijo. Uredništvo.

Dolina

Bralce, ki jim je težko poslali naročnino po pošti, opozarjamo, da jo lahko plačajo pri gospej Olgi Kos v njeni prodajalni časopisov.

VALUTA — TUJI DENAR

Dne 23. junija si dal ali dobil za:

ameriški dolar	623—626	lir
avstrijski šiling	23,75—24,75	lir
100 dinarjev	104—107	lir
100 francoskih frankov	169—174	lir
funt šterling	1630—1690	lir
pesos	22—24	lir
švicarski frank	146—147	lir
zlato	715—716	lir

Izdaja Konzorcij Novega lista z dovoljenjem A.I.S.

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

POZOR!

DARILNE POŠILJKE
naročajte pri stari,
svetovnoznani, v tej
stroki specializirani in
vodilni tvrdki Vašega
zaupanja

CITRUS

IMPORT - EXPORT

LASTNIK ALEKSANDER GOLJEVŠČEK

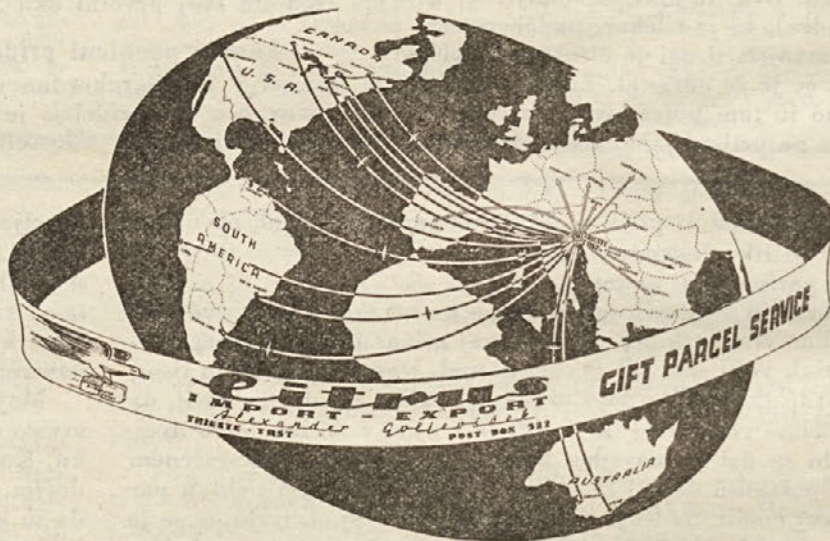
TRST

UL. TORREBIANCA 27 - TELEFON 24467

POŠTNI PREDAL 522

kjer boste najsolidnejše
postreženi

Tvrdka uživa svetoven sloves zaradi
rekordne hitrosti v odpošiljanju,
zaradi dobave kakovostnega
prvovrstnega blaga
in najsolidnejše postrežbe

Poleg živil po naročilu in v skrbno sestavljenih brezcarinskih standardnih paketih pošiljamo tekstilno blago, obutev, namizni pribor, porcelan, zdravila, radijske aparate, bicikle, motocikle, motoscooterje, harmonike in druga glasbila, pisalne in računske stroje, šivalne stroje, električne sesalce za prah, električne hladilnike (frižidere), gospodarske stroje in sploh vse potrebščine za gospodarstvo in gospodinjstvo

• PRIPOROČAJTE NAŠO TVRDKO VSEM IN VSEPOVSOD •

POZOR!